

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL VILNIAUS APSKRITIES VYRIAUSIOJO POLICIJOS KOMISARIATO UKMERGĖS RAJONO POLICIJOS KOMISARIATO AREŠTINĖS 2012 M. LIEPOS 25 D. PATIKRINIMO

2012-09-14 Nr. LS-1
Vilnius

Seimo kontrolieriaus Romo Valentukevičiaus vyresnysis patarėjas Tomas Ragauskas, Seimo kontrolieriaus patarėjos Daiva Valeikienė ir Neringa Kučinskaitė 2012-07-25 lankėsi Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Ukmergės rajono policijos komisariato Viešosios policijos skyriaus Operatyvaus valdymo poskyrio areštinėje (toliau vadinama – Ukmergės rajono PK areštinė) susipažinti su joje laikinai laikomų asmenų laikymo sąlygomis bei jų teisių ir laisvių užtikrinimu.

Vizito metu buvo bendrauta su Ukmergės rajono policijos komisariato viršininku Rolandu Kiškiu, jo pavaduotojais, areštinės viršininku Egidijumi Čekanausku, kitais pareigūnais, taip pat bendrauta su areštinėje laikomais sulaikytais, suimtais bei administracinį areštą atliekančiais asmenimis.

I. INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

Ukmergės rajono PK areštinė yra teritorinės policijos įstaigos padalinys, skirtas sulaikytiems, suimtiems, nuteistiems, administracine tvarka areštuotiems ir kitiems asmenims laikyti. Ukmergės rajono PK areštinė įrengta specialiai pastatytame policijos komisariato pastate ir pradėta eksploatuoti 2009 metų vasario 18 dieną.

Ukmergės rajono PK areštinėje, 2012-05-30 duomenimis, dirbo 7 pareigūnai, laisvi buvo 3 etatai; trūksta vieno vidaus posto pareigūno ir dviejų vidaus posto pareigūnų (išvedžiotųjų).

2010–2011 metais areštinėje dirbančiam personalui buvo organizuoti 6 mokymai. Išnagrinėtos temos: 1) Ukmergės rajono PK areštinės vidaus tvarkos taisyklės; 2) konvojų rūšys, jų organizavimas ir dokumentacijos pildymas; 3) veiksmai ypatingųjų ir ekstremaliųjų situacijų metu; 4) policijos areštinėje laikomų asmenų apsaugos užtikrinimas; 5) policijos areštinėje laikomų asmenų teisės ir pareigos; 6) pirmosios pagalbos suteikimas areštinėje.

Mokymuose dalyvavo laisvi nuo tarnybos pareigūnai.

II. LAIKYMO ĮSTAIGOJE SĄLYGOS IR Į AREŠTINĘ UŽDARYTŲ ASMENŲ TEISIŲ UŽTIKRINIMAS

Laikymo sąlygos

Ukmergės rajono PK areštinėje yra 14 kamelių ir 1 karceris. Areštinės kameroje gali būti laikomas ne daugiau kaip 31 asmuo. Areštinės kameros yra vienvietės, dvivietės arba trivietės. Į kameras asmenys yra uždaromi atsižvelgiant į teisės aktais nustatytus izoliavimo reikalavimus. Rūkantieji yra laikomi atskirai nuo nerūkiančių asmenų.

2010 metais areštinėje buvo laikyti 709, 2011 metais – 787 asmenys. Vidutinė asmenų

laikymo areštinėje trukmė – dešimt dienų. Kameroje laikomam asmeniui tenka ne mažesnis kaip 5,6 m² plotas, t. y. trijų vietų kameros plotas – 16,8, dviejų vietų – 11,5, vienos vietos – 8,7 kvadratinio metro.

Ukmergės rajono PK areštinėje 2012-07-25 buvo 24 žmonės. Ukmergės rajono PK areštinėje administraciniam areštui yra skiriama iki penkių kamerų, atlikti administracinį areštą laukiančių asmenų eilės nėra, neretai yra priimami asmenys iš kitų rajonų, kuriems skirta administracinio arešto bausmė.

Areštinės kameros atitinka teisės aktų nustatytus reikalavimus, jose yra reikiamas inventorių (lovos, spintelės, pakabos ir kt.), užtikrinamas natūralus bei dirbtinis apšvietimas, taip pat natūralus ir dirbtinis vėdinimas. Areštinės kameroje įrengti sanitariniai mazgai nuo kameros gyvenamojo ploto atskirti sienelėmis.

Tačiau pastebėtina, kad naujosios areštinės kamerų sanitariniuose mazguose yra įrengti ne vandalizmui atsparūs unitazai, o tik vadinamosios „tupyklos“, ir tai iš esmės jau dabar kelia tas pačias problemas, kokių būta ir senose areštinėse. Siekdami išvengti blogo kvapo sulaikytieji „tupyklų“ skylės užkemša savadarbiais kamščiais, kurie kartais nuslysta ir užkemša kanalizaciją. Vandalizmui nėra atsparios ir praustuvės, todėl sulaikytieji neretai jas sugadina.

Pastebėtina ir tai, jog naujosios Ukmergės rajono PK areštinės kameroje elektros kištukiniai lizdai buvo įrengti grindyse. Pradėjus eksploatuoti areštinę bei įvertinus, kad grindyse įrengti elektros kištukiniai lizdai kelia pavojų areštinėje laikomiems asmenims, lizdus teko iškelti ant sienų, kas pareikalavo papildomų finansinių išlaidų.

Areštinėje yra įrengtos dvi dušo patalpos. Areštinėje laikomiems asmenims yra sudarytos sąlygos vieną kartą per savaitę nusiprausti po dušu (šeštadienį ar sekmadienį). Pažymėtina, kad, statant naują Ukmergės rajono PK areštinę, dušo patalpos buvo įrengtos netinkamai, nes naudojantis dušu būdavo užliejamos ir kitos patalpos. Ukmergės rajono PK turėjo skirti papildomai lėšų ir įrengti dušo patalpose slenksčius, kad vanduo nesklistų po kitas patalpas.

Areštinėse laikomi asmenys aprūpinami minkštuoju inventoriu (čiužiniais, pagalvėmis, antklodėmis) bei lovos skalbiniais (paklode, užvalkalu). Patalynės ir rankšluosčių skalbimo bei dezinfekavimo paslaugas teikia UAB „Švaros etalonas“ pagal 2011-02-28 skalbimo paslaugų sutartį Nr. 10-ST2-47. Ukmergės rajono PK areštinėje yra įrengta dezinfekcinė kamera, tačiau ji nenaudojama.

Areštinės patalpas du kartus per savaitę valo bei dezinfekuoja UAB „Atsakingi sprendimai“, su kuria 2012-06-20 yra sudaryta patalpų valymo paslaugų sutartis Nr. 10-ST2-105.

Areštinėje yra įrengti du pasivaikščiojimo kiemeliai, stebimi vaizdo stebėjimo kameromis. Areštinėje laikomiems žmonėms sudarytos sąlygos kasdien po valandą pasivaikščioti gryname ore. Areštinėje laikomi asmenys vedami pasivaikščioti atskiromis kameromis, o tie, kurie nenori eiti pasivaikščioti, atsisakymą patvirtina raštu.

Areštinėje yra du apklausos kambariai, kuriuose asmenys gali tartis ir su gynėjais (be pašaliečių). Patikrinimo metu nustatyta, kad apklausų kambariuose baldai nėra pritvirtinti prie grindų, nors, Seimo kontrolieriaus nuomone, to reikėtų dėl saugumo. Taip pat pažymėtina, kad „pavojaus mygtukas“ yra įrengtas tokioje vietoje, jog, kilus reikalui juo pasinaudoti, greitai jį pasiekti būtų pakankamai sudėtinga.

Taip pat areštinėje yra vienas pasimatymų kambarys, kuriame yra įrengtos dvi organiniu stiklu perskirtos pasimatymų kabinos, keturios laikinojo sulaikymo kameros, maisto dalinimo ir pašildymo patalpos, kratų ir apžiūrų patalpos, medicinos kabinetas, daktiloskopavimo patalpa, skalbinių laikymo patalpos ir kt.

Teisė į informaciją

Lietuvos policijos generalinio komisaro 2007-05-29 įsakymu Nr. 5-V-357 patvirtintos Teritorinių policijos įstaigų areštinių apsaugos ir priežiūros instrukcijos (toliau – Instrukcija) 18 punktas nustato, kad *į policijos areštinę uždaromus asmenis policijos areštinės viršininkas (jo*

nesant – policijos areštinės (policijos komisariato) budėtojas) pasirašytinai supažindina su policijos areštinės vidaus tvarkos taisyklėmis, išaiškina asmeniui vidaus tvarkos taisyklių pažeidimo padarinius. Bendraujant su areštinėje laikomais asmenimis nebuvo gauta informacijos, jog ši Instrukcijos nuostata būtų pažeidžiama.

Instrukcijos 19 punktas nustato, kad *policijos areštinės kamerose iškabintos dienotvarkės, įstatymų ir kitų teisės aktų tekstai apie asmenų laikymo policijos areštinėje tvarką bei sąlygas, jų teises ir pareigas*. Vizito metu areštinės kamerose nebuvo iškabinta minėta informacija, tačiau atspausdintos ir įmautėje susegtos areštinės vidaus tvarkos taisyklės buvo išdėliotos kamerose. Policijos pareigūnų teigimu, iškabinti minėtą informaciją yra netikslinga, nes paprastai areštinėje laikomi asmenys ją nuplėšia.

Areštinėje laikomų asmenų gaunama ir siunčiama korespondencija registruojama areštinėje laikomų asmenų pasiūlymų, prašymų (pareiškimų), skundų ir laiškų priėmimo, išsiuntimo ir rašytinių atsakymų į juos įteikimo žurnale. Bendraujant su areštinėje laikomais žmonėmis, nusiskundimų dėl laiškų išsiuntimo ar gavimo nebuvo gauta, tačiau paaiškėjo, kad už išsiųstus ar gautus laiškus jie nepasirašo atitinkamame žurnale, kaip tai numatyta teisės aktuose, ir kilus ginčui dėl laiškų išsiuntimo ar gavimo būtų sunku nustatyti, ar asmuo tikrai tokį laišką siuntė/gavo.

Ukmergės rajono PK patalpose informacinėje lentoje (matomoje ir prieinamoje vietoje) iškabinta informacija apie leidžiamus perduoti areštinėje laikomiems asmenims daiktus ir maisto produktus, prašymų perduoti siuntinį formos.

Areštinėje laikomi asmenys turi galimybę naudotis Ukmergės rajono PK esančia biblioteka.

Asmens sveikatos priežiūra

Ukmergės rajono PK areštinės medicinos punktas – tai padalinys, teikiantis pirmąją medicinos pagalbą ir užtikrinantis kitos būtinosios medicinos pagalbos teikimą areštinėje laikomiems asmenims. Medicinos punkte dirba dvi bendruomenės slaugytojos (po 0,5 etato – pagal slankųjį darbo grafiką). Pažymėtina, kad Vilniaus visuomenės sveikatos centro Ukmergės skyriaus specialistai 2011 m. rugsėjo 13 d. tikrino Ukmergės rajono PK areštinės medicinos kabinetą ir pažeidimų ar trūkumų nenustatė.

Asmenį uždarant į policijos areštinę, atliekama visa asmens krata, fiksuojami matomi uždaromo asmens kūno sužalojimai, sumušimai, nubrozdinimai. Areštinėje laikomi asmenys susitikimo metu paaiškino, jog asmens apžiūros jiems buvo atliekamos atskiroje patalpoje, jas atliko tos pačios lyties pareigūnai.

Bendruomenės slaugytoja į areštinę uždarytus asmenis apžiūri per 24 valandas. Asmenys, po pirminės apžiūros, apžiūrimi gavus nusiskundimų dėl pablogėjusios sveikatos. Asmenys kuriems reikalingas ambulatorinis gydymas apžiūrimi kiekvieną dieną. Esant būtinumui kviečiama greitoji medicinos pagalba, tačiau tokie atvejai nėra dažni.

Tęstinis asmenų gydymas areštinėje praktiškai nevykdomas, nes areštinės medicinos punkte naudojami medikamentai skirti tik pirmajai ir būtinajai pagalbai. Iš kitų kardomojo kalinimo įstaigų atvykę asmenys vaistų paprastai neatsiveža.

Artimųjų atnešti vaistai registruojami ir perduodami pagal bendruomenės slaugytojos arba gydytojo recepte nurodytą tvarką. Areštinėje yra dažni tyčinio savęs žalojimosi atvejai.

Vizito metu kalbant su Ukmergės PK areštinės medicinos punkto darbuotoja, gauta informacija, kad bendruomenės slaugytojai ne visada turi galimybę susipažinti su iš laisvės atėmimo vietų į areštinę laikinai atvežtų kalinamųjų asmens sveikatos istorijomis, nes šie dokumentai į asmens bylas dažnai nebūna įdedami. Dėl tokios situacijos bendruomenės slaugytojai negauna informacijos apie asmens sveikatą, jam paskirtus medikamentus.

Maitinimas

Ukmergės rajono PK areštinėje laikomiems asmenims maitinimą teikia UAB „Ukmergės

sveikatingumo centras“, su kuria 2012-04-18 pasirašyta sutartis Nr. 10-ST2-62. Fiziologinės mitybos normos yra nurodytos įmonės sudarytame 10 dienų valgiaraštyje. Areštinėje laikomiems asmenims maistas dalinamas areštinės vidaus tvarkos taisyklių dienotvarkėje numatytu laiku: pusryčiai – 8 val., pietūs – 12 val., vakarienė – 16 val., nepilnamečiams papildoma porcija – 19 valandą. Maistą dalina areštinės darbuotoja. Patikrinimo metu bendraujant su areštinėje esančiais asmenimis nusiskundimų dėl maitinimo nebuvo gauta.

Ukmergės rajono PK areštinę, kaip maisto tvarkymo subjektą, 2011-07-28 tikrino Ukmergės valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba, tačiau pažeidimų ar trūkumų nenustatė.

Atkreiptinas dėmesys, kad Ukmergės rajono PK areštinės vidaus tvarkos taisyklėse numatytas maitinimo laikas (intervalai tarp maitinimų) nepažeidžia galiojančių teisės aktų reikalavimų, tačiau, Seimo kontrolieriaus nuomone, vakarienės laikas yra nustatytas per ankstyvas todėl būtų tikslinga pakoreguoti intervalus tarp visų maitinimų, ir šitaip nukelti vakarienės laiką.

Specialiųjų priemonių panaudojimas

Specialiųjų priemonių, šaunamųjų ginklų ir psichologinės ar fizinės prievartos panaudojimas policijos areštinės pamainai saugant policijos areštinėje uždarytus asmenis reglamentuotas „Teritorinių policijos įstaigų areštinių apsaugos ir priežiūros instrukcijos“ XIII skyriuje „Savisaugos priemonių, saugant policijos areštinėje uždarytus asmenis, naudojimo tvarka“.

Nustatyta, kad Ukmergės rajono PK areštinėje 2010–2011 metais specialiosios priemonės (antrankiai) prieš areštinėje laikomus asmenis buvo panaudoti 3 kartus: vieną kartą buvo panaudoti dėl žalojimosi, du kartus – dėl areštinės inventoriaus gadinimo.

III. PATIKRINIMO IŠVADOS

Apibendrinus pirmiau aprašytas aplinkybes ir surinktą informaciją darytinos šios išvados:

1. Ukmergės rajono PK areštinės dabartinė patalpų būklė yra labai gera, joje laikomų asmenų teisės dėl laikymo sąlygų nėra pažeidžiamos.
2. Areštinėje laikomiems asmenims suteikiama atskira miegamoji vieta, minkštasis inventorių ir patalynė. Asmenys vieną kartą per savaitę turi galimybę pasinaudoti dušu, gauti išskalbtą patalynę; užtikrinama jų teisė kartą per dieną vieną valandą pasivaikščioti gryname ore.
3. Areštinėje laikomiems asmenims užtikrinamas nemokamas maistas pagal fiziologines mitybos normas. Maistas tiekiamas 3 kartus per dieną, tačiau maitinimo laikas nėra nustatytas racionaliai.
4. Areštinėje laikomiems asmenims užtikrinama teisė į informaciją, sudarytos sąlygos susitikti su gynėju ir artimaisiais, gauti perdavimus, gauti ir siųsti laiškus, tačiau už gaunamus ir siunčiamus laiškus sulaikytieji asmenys nepasirašo. Kratos atliekamos atskiroje patalpoje, asmens apžiūras atlieka tos pačios lyties pareigūnai.
5. Areštinėje laikomiems asmenims užtikrinamas sveikatos priežiūros prieinamumas. Bendruomenės slaugytojams nepakanka informacijos apie iš tardymo izoliatorių atvežtų ir į areštinę patalpintų asmenų sveikatą bei jiems paskirtus medikamentus.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Seimo kontrolierius:

- atkreipia policijos generalinio komisaro Sauliaus Skvernelio dėmesį dėl trūkumų, padarytų projektuojant, statant ir įrengiant Ukmergės rajono PK areštinę, ir siūlo imtis priemonių, kad ateityje, projektuojant, statant ir įrengiant naujas areštines, jų būtų išvengta;

- atkreipia Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Ukmergės rajono policijos komisariato viršininko Rolando Kiškio dėmesį į šioje pažymoje nurodytus trūkumus ir siūlo imtis

priemonių, kad:

- 1) būtų pakoreguotas Ukmergės rajono PK areštinėje laikomų asmenų maitinimo laikas;
- 2) areštinėje laikomiems asmenims jų gaunama (siunčiama) korespondencija būtų įteikiama (paimama) pasirašytinai.

Ši pažyma pateikiama ir Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato viršininkui Kęstučiui Lančinskui.

Seimo kontrolierius

Romas Valentukevičius

Tomas Ragauskas

Neringa Kučinskaitė

Daiva Valeikienė

